

Barcelonai galamb

Kohán Ferencnek

Évának nem volt jó a memóriája, sokszor az előző napra is alig emlékezett, a régi időkre még kevésbé. Úgy érezte, hogy ami elmúlt, végleg elveszett. Életének néhány széttört eseményláncá olykor hurokként fojtogatta, de képtelen volt felidézni a homályban maradt fontos részleteket, hogy e kapcsolóelemek révén ismét értelmet nyerjen egy-egy hajdani történet. A jelenben sem mozgott otthonosan, túl sok inger érte, legtöbbször egyidejűleg, szinte fel sem fogta, mi minden kavargó körülötte. A jövő pedig végképp nem illett hozzá, mert nem hitt eléggé abban, hogy amit elképzelsz, elhatároz, maradéktalanul megvalósul.

Most, amikor itt ül egy meghíúsult karácsonyeste utáni napon, hirtelen nem is tudja, mire emlékezzen. Az év elejére, a tavaszra, a nyárra, a múlt hétre, vagy a tegnap estére, mert ezek az egymástól időben távol lévő események egyetlen fájdalmas érzéssé sűrűsödtek össze benne. Egészen össze volt zavarodva, pedig év végén éppen, hogy mindenki átgondolja, mi történt, és terveket készít a jövőre esztendőre. Azt érezte, mind kuszább, ugyanakkor könnyebb az élete, mert bárki belekaphat, ide-oda lökdösheti, olyan ez az élet, mint egy áttetsző ideggömb. Föl és le is pattan, mint a labda, és pont úgy, mint ez a gyerekjáték, soha nem száll olyan magasra, hogy végleg eltűnjön fönn, az égben.

Nézte az utca végében árult fenyőfák hullott ágaiból készített vázadíszt, amelyen csak apró, arany kerámiaangyalkák és xilites szaloncukor lógott. Ha elgondolkodott azon, mi történt a múltban, mindig azon tépelődött, mit rontott el, soha nem azon, hogy mi sikerült, mit csinált jól.

A barcelonai hétvégére másképpen gondolt akkor, amikor eltervezte, más volt közben, utána pedig hónapokba telt, mire leülepedtek benne az élmények. Éva és Eric egy magyar festő retrospektív kiállítását szerették volna megnézni, ezért utaztak a katalán fővárosba. Eric hónapok óta nem rajzolt, de mivel újabban érdeklődést mutatott e művész iránt, a nő remélte, hogy a férfi kedvet kap és folytatja az alkotást.

Az utazás megpróbáltatás, különösen, ha olcsó. Ott álltak az utcán hajnalban, hogy a repülőtéren kisbusz felvegye őket és alávessék magukat a rájuk váró viszontagságoknak. A korai órán mindenütt mogorva, kialvatlan emberekkel találkozott, aztán hosszú várakozás után a repülőn érte őket a reggel. A fehér felhők, a napfény és alattuk a tenger kékje szokatlanul tág dimenziókat kínált, ami félelemmel töltötte el a bezártsághoz szokott Évát. A repülő nem tudott leszállni a tengerparti állomáson, és a végtelennek tűnő kékség fölött körözött ide-oda billenő fehér szárnyaival. Eszébe jutott egy másik repülő, amelyik innen indult el és a fiatal pilóta a francia Alpok valamelyik gránithegyének hajtotta a Német Szárnyak nevű légitársaság gépét. Mindenki meghalt. Olvasta, hogy egy évre rá a katalán főváros repülőterén emléket állítottak az érthetetlen eseménynek. Látni akarta, és ha nem is könnyen, de megtalálta a tengerparttal, pálmafákkal övezett, kőből készült mementót.

Hónapokkal később, amikor írni kezdett és felidézte magában az utazást, annyira fázott, hogy elővette és felhúzta becsben tartott réges-régi pulóverét. Nem tudott kötni. Sok évvel ezelőtt, amikor bezárkózva és elhagyatva ült otthon, szomorú tehetetlenségében az éppen keze ügyébe került női lapban meglátott egy norvég mintás pulóvert, kötési útmutatóval együtt. Azonnal nekilátott az igen bonyolult mintázatú szépség megvalósításának. Hibátlan eredmény született, a mai napig nem érti, hogyan volt erre képes. Tengerkék alapon fehér hattyúk, szívek és elefántok sorakoznak szabályosan, egymás alatti sorokban. A hattyúk teste inkább hízott macskához hasonlít, a nyakuk rövid, mint a kacsáké, mert hát ő maga volt az a hattyú, amelyik lelke mélyén rút kiskacsa maradt. A mintázat összhatása mégis egyedi és kecses, bár a pulóver úgyszólván hordhatatlan a szűrős gyapjúszálak miatt. A szívecskék közepére piros pontokat

kellett kötni, egyik szívtől a másikig gurultak ezek a vércseppecskék, nem hullottak le, örökké ezeket a fehér szíveket táplálták.

A barcelonai emlékművet csak a visszaút előtt, a hajnali derengésben tudta megnézni. A korai óra, az ég kékje és az épületek, pálmafák sötétlő sziluettje temetői hangulatba vonta a repülőter most néptelen részét. Egy fekete fémtáblán a repülő járatszáma és a tragédia dátuma olvasható. Ezt a járatszámot azóta törölték. A fémtábla mellett jókora négyszögletű kőlap állt. A fehér márványban felfelé emelkedő, elszenesedett vonal képződött az évmilliók során. A minimalista és egyúttal organikus műalkotás beleolvadt a természetes és ipari környezet ellentmondásos együttesébe, és felidézte mind a százhatvan utas kő vesztőhelyét.

Úgy érezték, mintha köveket cipelnének a hátukon, poggyászukkal együtt voltak kénytelenek járkalni a városban, nem szabadulhattak terhüktől, míg a szállásukat el nem foglalták, amire csak a késő délutáni órákban lesz lehetőség. Rossz közérzetüket félretéve elhatározták, hogy még ma megnézik a magyar festő kiállítását. A régi kereskedőnegyed felé tartottak, ahol egy tizennyolcadik századi palotában várták őket a legtöbbször ruhátlan, eksztatikus állapotban ábrázolt testek. A festő a halál, a megsemmisülés pillanatának megszállottja volt, hajszálvékony határterületre helyezte a modelljeit és egy harmadik létezési dimenziót teremtett a számukra. A gyakran elkerekített ajkak mintha mondani szeretnének valamit erről a számunkra nem ismert világról, amelyben az élet és a halál egymásba olvad, összetartozik, nem úgy, mint a valóságban, ahol a temetők, a krematóriumok emlékeztetnek a legjobban arra, hogy életünk el van szakítva a halálunktól.

Évának az a kép tetszett legjobban, amelyiken egy kislány bugyiban, kerti padon ül, mert eszébe juttatta a gyerekkorát, a balatoni nyarakat, amikor a fürdéstől még nedves bugyija hozzáragadt a kerti szék faléceihez, aztán este, amikor lehúzta a fehérneműjét, szúrós olajfesték-lemezek peregtek le róla. A festménybeli kislány ölében egy fehér dög fekszik, ő felemeli az egyik szárnyát, másik kezében pálcikás jégkrémet vagy kristálylapot tart. Eric szerint az egy világító tárgy, lámpa, de mindegy, mi az, mert már egy másik, egy szürreális valóságban kalandoztak. Az angyal pihen, levetette szárnyait, és kis lámpával nézegeti, nem tépázódott-e meg valahol, ép-e minden tolla.

A testek kékes árnyalata, az elasztikusan redőződő bőr megborzongatta Évát. Az utolsó helyiségben az alkotás kellékeit és a festő rekonstruált műtermét állították ki. Meztelenül, fekete kimonóban, fénykép után festett, ki nem állhatta munka közben a társaságot, így a modelleket sem. Az utolsó, félbemaradt képen egy régi családi fotót kezdett vászonra vinni. A halál nem engedte, hogy visszatérjen a gyermekkorába. A kisfiú a szülők előtt, egy széken ül, lábán, mint mindannyiunkon egykor, rāncos, barna pamutzokni. Éva tekintete váratlanul oldalra siklott és egy rosszul megvilágított sarokban megpillantott egy csendéletet. Narancs, kivi, egy citrom, egy fűltisztító pálcika és a kompozíció előterében egy hófehér toll. A gyümölcsökről nemrég még folyt, mostanra megdermedt valami fehér lé. Takony? Hányás? Festék? Marcipán? Sperma? Igen, talán az élet essenciája, mindegy, hogy miből van, de legyen folyékony, legyen szilárd, legyen változékony... – gondolta Éva.

Eric szerint a legszebb képeket a palota fogadó- vagy dísztermében helyezték el. Egyedül ide tört be a természetes fény. A többszáz éves ház hajdani pompáját csak részlegesen állították helyre. A restaurátorok az akantuszleveleket visszafestették az oszlopfőkre, a hatalmas ablaktáblák és a falak az idő és különböző átalakítások nyomait viselték. Korabeli bútort nem tettek a belső terekbe. A drága kelmébe vont modellek lehunytt szemmel rejtőztek a mereven megtörő anyagok mögé. Az egyik nő átlényegülésének, másik létbe való átlépésének minden szépsége a bolyhos takaró lágy kétségében összpontosult.

Miközben a Szent Eulália-katedrális felé haladtak, betértek a *Jó falathoz*, egy fagerendás, ferde falú szendvicsbárba, ahol evés közben átadták magukat az ódon, rusztikus hangulatnak, miközben a templom cseppet sem kecses épületét fürkészték kíváncsian. Éva kamaszkori kedvenc költője románcot írt Eulália megkínzásáról. Mellét, végtagjait, fejét levágták, felgyújtották, vér, kegyetlenség. Azonban van egy apró részlet, ami hosszú évek óta foglalkoztatja: „...tálcáján két füstös mellel / tér a konzul otthonába”. Trófea? Esti vacsora? A gyilkos is ember? Mintha békés

otthoni enteriőrbe kerülne a szenvedéstörténetet... Grillezett mellehúsa vörösboros mártásban. Antik barbarizmus, kéjencek, kannibálok. Éva tovább kalandozott a múltban és felidézte magában gimnazista korának nyarait, amikor otthon, a meggyfa alatt olvasott, ahol senki nem zavarta, mert a fa minden gyümölcse férges volt és törzsén hemzsegték a tetvek.

Csak a kamaszlányokban van annyi elszántság, hogy belőlük szentek, mártírok, nemzeti hősök lehessenek. Eulália halálra kínozott testéből fehér galamb szállt fel. A mártír öntudatos nőisége tetszett Évának, könnyedén lehántotta róla az eksztatikus önfeláldozás kliséit, és amikor meglátta egy hatszáz éves táblaképen az andráskeresztre kikötött göthös gyereklány kis almamelleit, köldöke alatt a szemérmét fedő hosszú hósoknyát, feje fölött a galambot, egy tizenéves makacs lázadó drámáját élte újra át, aki nem *benső erejével védte magát*, hanem azt mondta: Nesztek, itt vagyok, vigyetek!

Szállásuk a kikötő közelében volt. A negyed rossz híre megkopott, a hajdani matrózok, örömlányok, csempészek, markecolók fészket felszámolták. Keskeny sikátorok között lépdeltek, az utcák sima kövezetét nem kerítették el járdával. Mikor a hangokat és zenét eszébe juttató nevű hotelbe értek, Éva emlékezett, hogy a kubai dallammotívumokból komponált galambos dalt itt kezdték énekelni a katalán tengerészek. A parányi lift felvitte őket a harmadik emeletre. A szobát felújították, a fürdőben azonban meghagyták a porcelánbetétes, kerékküllőket formázó antik csapokat, a szögletes kávjú bidét. A szegényes szálloda, a két csillag nem indokolta ezt a luxusnak számító szolgáltatást, a keskeny, dísztelen épület találgatható vagy bordély lehetett azelőtt. Hónapokkal az utazásuk után Eric a szemére vetette, hogy a fekhelyet csak alváásra használták. Éva nem merete bevallani, hogy éjjelente hallotta a matrózok kéjtől rekedt hörgését, orrában érezte a testnedvek szagát, és gondolni sem tudott a szerelmeskedésre. Azt pedig végképp nem merete szóba hozni, hogy tőlük két utcára eszelős tekintetű sorozatgyilkos lakott annak idején, és amikor letartóztatták, kislánytetemeket találtak a ház pincéjében. Eric három hónappal később mutatta meg Évának a hotelszobában készített fekete-fehér fotókat. Éva gömbölyű hasán és mellén a napfény átlényegítette a sivár környezetet, megpuhította, lebegővé tette még a falakat is. Szobájukban fogas, szekrény sem volt, műanyag kampókra akasztották a holmijukat, papundekli választotta el őket a szomszédtól, egyik szobából a másikba szállt a lélegzet, mintha egyetlen térben egyesültek volna a mostani és a valamikori itt lakók.

Másnap reggel szikrázó napsütésre ébredtek és tüstént kinyitották a szoba egyetlen ékét, a szívmotívumos kovácsoltvas korláttal díszített franciaablakot. – Nézd csak, mi történik ott – szól Eric, és a szemközti ház piros bádogtetejére mutatott. Két fehér, mozgó lény, talán két madár mintha tollázkodott volna a fényben. Éva jobban megnézte őket, és akkor vette észre, hogy a horgas csőrű sirály egy fehér galamb testét marcangolja. Amit látott, csak szaggatott formában, vesszorokba tördelve tudta megfogalmazni miközben néhány szót dűnnyögött, azt, hogy *Olalla blanca en lo blanco*¹ azon a nyelven, amelyet nem beszélt, de sejtette titkait.

El Raval I.

Szemben a
domború,
vörös háztetőn
egy sirály
kampós csőre a
fehér galamb
testébe vāj.
A szárny megremeg
szétnyílvā.
A sirály a meleg belekben
matat.

¹ „Fehér lány a fehérségben.” – Federico García Lorca: *Szent Eulália vértanúsága* (Fordította: Nagy László).

Kitépi
a szívet, a májat,
a keserű epét.
A csont, a tollak,

az élettelen szárny
marad.

El Raval II.

Te nem is láttál semmit –
mondta a szerelme.
Nem láttad, hogy
râncos lába rângott,
amikor
belei a bordó
cserepekre omlottak.
Sem azt, hogy hány
galamb

húzta ki egyenként
a nyâlkâs zsigergomolyag
szâlaait.

A francia fegyencírô jutott eszébe, aki egy ideig az El Ravalban élt. Mindaz, ami eleven valóság volt a hajdani Barri Xinóban, csak lefojtott jeleket ad a mânak. A pizok, a búz, a vizeletszag, a tetvek az emberek testén, a félelem és következmények nélküli erôszak már a múlté. Éva ki-nézett a franciaablakon. Buherált vezeték kigyóztak a falakon, rozsdamarta szatelittányérok tâtogtak az ég felé. A hajdani kurvák, zsebesek, hamiskártyások helyét hallgatag ázsiaiak fog-lalták el, akik bevásárlószatyrokkal és zajongó gyerekeikkel tértek haza esténcént a munkából.

Eric egyre kedvetlenebb lett, mogorván szólt Évához, folyton szidta, bântotta. A nônek akkor még fogalma sem volt arról, hogy mennyi fotó készült, a másik elfáradt az intenzív alkotói mun-kában, azért vált ingerültté. Kimerültsége mindenre rávetült, a végén percenként hajba kaptak.

Egy barátjuk tanácsára még Budapesten asztalt foglaltak estére a tengerparti étteremben. Gyalog indultak el a várostól több kilométerre lévô *Xiringuito Escribâ* felé. A homokos part mel-lett a tenger csak sôtét csíknak látszott, Éva hiányolta a hullámokat, a végtelenbe húzô térél-ményt. A plázson kutyások, a kaszinó felé közeledve pedig zsebesek és drogdílerok kerülget-ték ôket. Maguk mögött hagyták a tékozló gazdagokat hívogató luxusfényeket. Teljes sôtétség borult rájuk. Hamarosan egymásra halmozott, üvegezett fémházikókat pillantottak meg a ho-mokban. A hajdani halárudák másai rogyadozó világítótoronyként meredtek az égre. A halász-bârkák vagy a távoli országokba induló kereskedôhajók már többé nem kötnek ki itt, Kolum-busz Santa Mariája pár éve leégett a nyílt vízben, a városközpontban, ahol ki volt állítva. Végre odaértek az étterembe, és amikor beléptek, furcsa érzésük támadt, mintha a nyârba érkeztek volna, csak a jó idô és a nyaralók hiányoztak innen. Villanyégókkal lakâjosított mûtûzû kan-dalló mellé ültették ôket. Kék mûanyag homokórát tettek villámgyorsan az asztalukra, ami azt jelentette, hogy mire lefutnak a kék porszemek, megkapják paellájukat. Az étel biztosan nem most készült, és jobb lenne, ha lehúznák a rolót, mert nincs itt nyâr, napfény, nyüzsgô tömeg, sem víz- és napillat..., de eszükben sem volt, így is minden asztalnál ültek. Éva az étterem ne-vének, a *Xiringuito Escribâ*-nak *a* jelentését próbálta megfejteni. Szépnek, dallamosak találta, de még azt sem tudta, spanyol vagy katalán nyelvû-e ez a két szó. Külsôleg a hajdani, part menti halsütôdékre emlékeztetett ez az elegânsra rittyentett, fehér mûanyagponyvâkból összetâkolt étterem. Az escriba szôról az írás, vagy a krikszkraksz jutott az eszébe... a két szó együtt bizony-

talán billegő létezőt idézett fel benne. A főnyre folyóírással rótt szavakra gondolt, meg a gyerekkorában vizes homokcseppekből felépített várakra, amelyek vagy maguktól összerogytak vagy a hullám mosta őket el.

A következő napon a középkori zsidónegyed keskeny utcáit járták. A sikátorok néhol ívesen görbültek, ami nem is csoda, hiszen az ókori városfal nyomvonalára épültek. A zsinagógába az utcaszint alatt, behúzott nyakkal lehetett belépni. Az egymásra rétegezett, szabálytalan nagyságú kövek között itt-ott piros, rózsaszín por látszott. Csak a férfiak termét állították helyre, a női részt más épületek birtokolják, éttermet, kávézót üzemeltetnek bennük. A férfiak imatermét kissé szedett-vedettül, adományokból rendezték be múzeummá. A félhomályban egy idegenvezető monoton hangon kántálta a közösség történelmét. Két nő hallgatta, az egyik oroszra fordította a spanyol beszédet. Éva egy kelengyeladához, az egyetlen, színeivel szemet vonzó tárgyhoz közelített. A régi faládra naiv modorban virágmotívumokat, narancsfürtöket, jobbról és balról egy-egy Magén Dávidot pingáltak, egészen lent pedig két szívet. A mindenhol lepattozott festék tapinthatóvá tette az öreg időt. Éva úgy érezte, mintha a vidáman kacskaringózó zöld levelek és a boltozatban végződő, sárgán hurkolódó indák tovább tekergőznének és az ő nyomába erednének... Azt szerette volna, ha örökre vele maradnának, ha vigyáznának rá abban a kis időben, ami még megadatott neki. A piros szíveket szorosan közrefogták a narancslevelek, moccanni sem tudtak, mintha odaragadtak volna a láda alján a fekete festékekhez. Nem is bánta, neki az az egy szíve is sok, elég baja van vele. Eric magával vont, meglátott egy alacsony mennyezetű, vakolatlan kövekből kialakított bőrdíszműves műhelyt. Mintha a középkorba léptek volna be. A mesternőn bőrkötény, amilyenből a legjobb minőségű táskák készülnek. Eric azonnal meglátta ezekben a hétköznapi tárgyakban, táskákban, övekben az artisztikumot, az időigényes szépséget. Az egyik üvegpolcra leemelt egy bőr karkötőt és Éva csuklójára csatolta az önmaga farkába harapó kígyót. Újrakezdi vagy mindig is együtt voltak és ez így marad örökre...? Ugyan, ki tudja..., a legnehezebb kérdések nem várnak válaszokat. Éva abban reménykedett, hogy az uroborosz mágikus ereje feloldja a szerelmükben és minden parányi létezőben fáradhatatlanul munkálkodó ellentéteket.

Most már mehetnek a *Lobo* bárba, hatféle bort fognak kóstolni és utána belerohannak a tengerbe.

Bedő Sándor munkája

